

ТЕТЯНА ФРОЛОВА

СОЛОСПІВ

Львів
Видавництво «Край»
1998

ББК 84/(4УКР)-5
Ф91

У третю збірку талановитої львівської незрячої поетеси Тетяни Фролової «Солоспів» ввійшли вірші, які поетеса виділила у вісім тематичних циклів – поезія соціального характеру, вірші, присвячені дитинству, юності, матері, інтимна лірика, вірші-містерії. Новий доробок авторки вражає задушевністю, чистотою почуттів, психологізмом та драматизмом життя.

Шанувальникам поетичного слова.

*Редактор Ірина Цельняк
Ілюстрації Наталки Свистун*

Ф 4702600202 Без оголошення
98

ISBN 966-547-011-6

© Тетяна Фролова,
1998

© Наталя Свистун,
ілюстр., 1998

САМА ПРО СЕБЕ

Я іду до вас, люди, і несу на своїх долонях розкрилене своє серце. А в ньому - рядки моїх віршів, мелодії моїх пісень і любов до вас, до всього білого світу... І якщо я не дійду, і якщо я впаду по дорозі, то впаде і розіб'ється моє серце, а з нього випадуть рядки моїх віршів, випурхнуть птахами мої пісні, а любов моя розіллється дивовижним світлом, так, обов'язково світлом, бо світло для мене - це щось таємниче і загадкове, бо я не можу його бачити, бо я позбавлена такої можливості: я сліпа. Не жахайтеся. Як прийнято тепер казати про яку-небудь хворобу: це спосіб життя. Отож, сліпота - це мій спосіб життя. Тільки й всього. Жити, не бачити сонця, дерев, птахів, вас... Ви скажете як у тому анекдоті: "То вона ще й співає?" Так, я співаю, і в прямому, і в переносному значенні того слова. Я не марнослава, але дуже вже хочеться мені, щоб мою пісню, мій солоспів, почули ви, дорогі люди. І нехай кожен з вас сприйме мій спів по-своєму, але хай ніхто не залишиться байдужим, бо байдужість, то вже найстрашніше, що може бути. Мені здається, що я не так боюся гострих зубів, дошкульної критики, як байдужості.

Але йдеться не про те... Йдеться про сліпу дитину, що жила собі на Тернопільщині в селі Білозірка. Жила у великій родині, з батьком та матір'ю, братами та сестрами... Щоб я не писала, я завжди повертаюся до свого дитинства. І коли починаю про нього писати, то вже ніяк не можу зупинитися. Таке мені любе моє село, мій садок, тепла пилюка на дорозі, де було так гарно бігати босоніж. Іноді мені здається, що даремно ми боїмося пускати наших дітей босими. Босоніж по холодній росі, по нагрітому камінню, по маленькій

річечці, по калюжах, ба, навіть по болоті. Мені здається, що були б вони, наші діти, здоровішими, добрішими і, в цьому я впевнена, любили б більше свою землю.

Отже я бігала собі по землі... Увечері, коли ставало прохолодно і мама кликала мене до хати, я відчувала, яка тепла “земля” у батьківській хаті. Так, підлоги у нас не було, звичайно, а все та ж земля, тільки рівнесенька, змащена жовтою глиною... Та була ще й зима. Отут вже босому тяжко. А в моєму воєнному і повоєнному дитинстві і поготів... Одні чоботи на всіх, башмаки із соломи... Але я знову не про те... Взимку були довгі вечори. Горіла гасова лампа, сиділи дівчата і хлопці, хурчали веретена. Я потім прясти сьак-так навчилася, але не вдавалося мені добитися, щоб співало веретено в моїй руці. Мене може зрозуміти тільки старше покоління, бо молодші скажуть: “Про що вона? З якого це віку?” З нашого, любі, з нашого.

Дівчата пряли, дехто вишивав, дехто витинав малесенькими ножичками з паперу фіранки на вікна... Жарти, пустощі... І раптом всі замовкали і починалася пісня. І що вже тоді робилося зі мною, то й не розкажеш. Спершу я, ще зовсім мала, сиділа на п'єцу, потім у запічку, а потім вже у хаті. І ніяка сила мене не могла загнати спати. Може саме через те я тепер “сова” і люблю більше працювати вночі. А пісні ж які! Ні, ще не все зібрано нашими фольклористами, ой, не все... Більше, правда, сумних пісень було. Але ж, Боже мій, як їх любили, як їх співали... Звідкись прибилась до нас пісня про Гірняка, що тужив за своїми горами і полонинами. І як вона до нас потрапила? Ні радіо тоді не було, ні телевізора. А пісні ходили по людях. Пісня, як я вже тепер розумію, явно мала літературне походження. Але тоді я плакала з жалю до того Гірняка, якого завезли кудись на чужину. А мила прийшла, шукає його могилу, на якій “ані м'яти, ані рути...” Або ще одна пісня... Пам'ятаю слова: “Буду я плакати, на камінь падати, щоб був найтвердіший, то пороблю

знак...” І мій розум уявляв ту дівчину: і як же то треба падати, щоб на твердому камені зробити знак! Тоді я була ще зовсім мала. А потім мене вражали ще й інші пісні: “Забудь, забудь, моя матусю, забудь, забудь, що я твій син. Як був малий, то ти гляділа, а як підріс, кати взяли”.

Чому я так багато про це пишу? Мабуть тому, що, очевидно, це було те, що формувало мене як людину і, якщо хочете, як українку. Правда, пам’ятаю, хтось потім навчив мене ще такого віршика:

- Хто ти, дівчинко, така?
- Українка молода.
- А який твій знак рідненький?
- Лев і тризуб золотенький.

І не знала тоді, що за тризуб можна було “загри-міти” аж на Сибір. Я росла собі.

Дух конопель, що стелився над маминим городом... безліч птаства, що галасували у нашому садку, чи то лісі... Батько мій страшенно любив всяке дерево, тому у нас скрізь був затінок, бо садив та й садив мій батько і ясени, і клени, і верби... А потім вже й саме насівалося та й росло собі, буяло. А поміж всім отим ходила я, маленька сліпа дівчинка, що сприймала життя на дотик, на слух, вбирала його своєю вразливою душею.

Коли мене хтось кривдив, тоді я йшла до свого улюбленого клена, пригорталася до нього, його листками витирала сльози. І мені здавалося, що тоді клен сильніше хитався, увесь, від коріння до верхівки... А може це мені здавалось... Тоді ще ніхто нічого не чув про гороскопи. Просто мною не було кому займатися - і я жила собі з природою. Батько пішов на фронт. Повернувся тільки в сорок сьомому році. Ми бідували. Сім’я велика, робочих рук мало, хлопці були ще малі, вся польова робота лягала на жіночі і дівочі плечі. Та тоді я в те не дуже вникала... Прокидалася та й в першу чергу: “Мамо, як там надворі?” А на-

дворі могло бути або тепло, або холодно, а ще міг бути дощ - це вже для мене було гірше, бо треба було сидіти в хаті. Але й тут було щось добре, бо мама тоді не йшла на город, а сідала щось шити. І з нею могли розмовляти про всяку-всячину. Але, якщо було тепло, то до мене обов'язково прибігали дівчата. І ми йшли надвір, у наш теплий сонячний рай. Коли йшли з мого обійстя, то вже всі знали, що мене треба брати за руку. Але вже потім зі мною можна бігати, лазити через рови, йти через річечку. А якщо зіб'ю палець об камінець і піде кров, то нічого, ніхто не буде ні плакати, ні сваритися. Просто треба вирвати листок з подорожника, послинити його і прикласти до збитого пальця - і все.

Росла собі та й росла. І не помітила, коли виросла. Вчилася у Львові в школі для сліпих дітей. Тут освоїла шрифт Брайля - крапкове письмо, яким користуються всі незрячі. Зараз ведеться багато суперечок, чи потрібно дітей-інвалідів вчити окремо, у спеціальних школах, чи, може, краще вчити їх разом із звичайними дітьми. Я за спецшколи. Тут така дитина буде відчувати себе повноцінною, бо поряд ровесники, з такими ж фізичними вадами. Та скільки серед них цікавих і розумних, а часом зовсім унікальних дітей. Була у нас, для прикладу, дівчинка, котра могла блискавично перемножити два трицифрових числа, були прекрасні баяністи. А вже співати, то любили майже всі.

Але й шкільні роки минули. Пішла працювати на спеціальне підприємство, де більша частина робітників були незрячі. Працювала і вчилася. Вчилася в університеті на філології. Правда, не на денному, а на вечірньому відділенні, та я з того була горда. Життя у мене ніколи не було легким. Бо можете собі уявити, що це таке: день відпрацювати в цеху, а потім увечері ще йти на навчання. А ще ж художня самодіяльність, мій дорогий ансамбль "Струмочок..." Та ще, коли мами нема поруч, щоб нагодувати смачним обідом - про все треба було дбати самій. Але ж зате, як цікаво!

Пам'ятаю, треба було написати залікову роботу "Мій робочий день". А я взяла та й написала у формі вірша. Правда, трохи переживала: а раптом викладачу це не сподобається. Але викладач оцінив мої спроби позитивно. Потім цей вірш був надрукований у факультетській газеті. Я була страшенно горда з того, вважала себе справжнім поетом. На диво, цей вірш у мене зберігся. Я розумію, що це не поезія, але ризикну його показати читачеві, радше, як автобіографічну довідку, як кусочок із свого життя.

ЖИТТЯ

Куранти б'ють: "Пора, вставай!"
Ой ще б полежати годинку.
Та треба снам покласти край,
Бо день співає пісню дзвінку.

Мене лишає сон п'янкий,
Щоденні маряться турботи:
Конспекти, книги, клуб, гуртки,
А перш за все - в цеху робота!

...В автобус сіли всі гуртом.
Мчимо із піснею по Львову.
Кидає жарти баритон,
Сопрано сміх зринає знову.

О, сей дівочий щирий сміх
Властивий серцю молодому!
Дзвенить він весело для всіх
І таємниче - лиш одному...

Вже Львів прокинувся, пора...
Спішать львів'яни і львів'янки,
Спішать до школи дівчора.
Я всіх вітаю з добрим ранком.

І теж спішу, бо день новий
Вже підняла рука невтомна,
І колектив наш трудовий
Жде щіткарів робота скромна.

Наш дружний цех - одна сім'я.
Ми всі роботи ділим славу.
І тут відчула вперше я,
Що і на щастя маю право.

І знову жарти, знову сміх,
Бувають, звісно, і невдачі,
Але в гурті забудеш їх,
А потім легшає неначе...

Після роботи не лежу,
Хоч, правду кажучи, охота.
І знову ніколи, спішу,
Бо жде мене нова робота.

Новий робочий день важкий:
Цікавий менш цікаві пари,
Конспекти, друзі і книжки
І незабутні семінари.

Не полечу поміж планет,
Не залишу простори милі,
Не будуватиму ракет,
Та буду вчитись, поки в силі.

Дзвінок останній продзвенів,
І, проганяючи утому,
В гурті студентським гомінкім
Спішу в гуртожиток додому.

Там знову друзі ждуть мене –
Дотепні жарти, щире слово...
Так непомітно час мине,
І день новий настане знову.

Виринає зі спогадів щасливий вечір, коли ми з Миколю Красюком (тепер поет, член Спілки письменників, також незрячий) були запрошені до Волощаків. Волощак читач мав би знати - незрячий поет. Щось тепер нечутно, щоб маститі поети запрошували до себе юнацтво. А от нас тоді запросили. І ми сиділи за столом з такими шанованими людьми як: Микола Петренко, Дмитро Павличко, Роман Іваничук, Іван Драч, брати Горині, а центром уваги був Микола Вінграновський - кінорежисер, поет, гарно співав, наробив галасу своїми поезіями. Його "Атомні прилюди" я потім читала, хоча їх зовсім неможливо було дістати, але ми дістали. Правда, я з них мало що розуміла, але однаково, це було прекрасно. Ми були захоплені якоюсь нечуваною експресією, новизною. Та й не тільки ми, а чи не все студентство. Так оцей Вінграновський тоді слухав, уявіть собі, мої вірші, котрі лепетало мале худе дівчачисько, і говорив: "Ще благаю вас, ще!" Тепер я розумію, що поет був просто надзвичайно делікатний, бо коли я зараз перечитую ті вірші і згадую, що колись їх слухав Микола Вінграновський і, повірите, червонію. Бо що то ще була за поезія? Але я вдячна, що тоді необережним словом ця розумна людина не вбила в мені того, що щойно проклонулося - мої поетичні спроби.

...Минають роки, писалися поезії, лягали на полицки чи в шухляди. Життя било, шмагало, здавалося, що не виживу, але вижила. Здавалося, що вже ніколи не заспіваю, але співала. Співала, коли було весело, співала, коли було сумно, співала, коли вже не було сил плакати. Розлучилася з чоловіком, котрого любила з шкільних років. Виховувала дітей, працювала, хворіла, бракувало грошей, - словом, як у всіх. Поезія була, хоча все більше перева-

жала проза життя. А часом ті вірші вже й не записувала. Для чого? Розуміла, що ніколи не друкуватимусь.

Дещо друкувалось в газеті “Вільна Україна”. Була надзвичайно щаслива. Але це було так мало, що-небудь на злобу дня. Мене завжди шокувало таке визначення.

Діти вирости. Двох синів оженила. Ростуть онуки... І раптом телефонний дзвінок Дзвонив наш давній приятель. Йому колись подобались мої вірші, навіть мав дещо переписане. Та от, виявляється, він якось натрапив на ці давні свої записи, взяв ті вірші та й заніс на радіо. Я не дуже йому йняла віри. Але, коли мені подзвонили з радіо, і ми домовились про зустріч, в серці защеміло, як у юності.

Передача була добра. Постаралася Юлія Бірюкова. Я була щаслива, бо мені для щастя, виявляється, не так вже й багато потрібно.

А незадовго - телефонний дзвінок: дзвонив незрячий кобзар Лайош Молнар. Він, виявляється, чув радіопередачу, йому сподобались вірші, і він хотів дещо покласти на музику. З того й почалося. Те, що поєднало нас. Лайош тепер мій чоловік. Але ще до одруження він зібрав всі мої вірші і почав шукати спонсорів, щоб видати мою першу збірочку “Виклик долі”. Я мало вірила, що вона вийде, але вона все ж таки вийшла. А потім і “Повінь” – друга поетична збірка.

А зараз “Солоспів”. Чому така назва? Уявіть собі поле, пережнив’я. Дозрівають жита. Ранок. Щойно зійшло сонце і жайвір в небі. Такий маленький, а так дзвенить. І ніби пряде свою пісню із сонячних променів. От би й мені так... Та це неможливо. Усе в природі поставлено на свої місця: жайвір - собі жайвір, а я... а я теж хочу, щоб мою поезію, мою пісню, почули ви, дорогі мої люди, тому і йду до вас.

Та ще от що. Читаючи цю збірку, погляньте на спонсорів, на тих, хто долучився до виходу в світ моєї книжечки. Без їхньої допомоги, без невсипної праці мого чоловіка ця книжка не вийшла б.

ГОРІТИ, ЩОБ СВІТИТИ

*Я стою на сплетінні віків і епох,
Заглядаю крізь роки в минуле й майбутнє.
А чи знає, чи віда Творитель наш Бог,
Що моє покоління невпинне й могутнє?*

*Що пройшло воно гострий Чорнобильський гарт,
І не стане вже більш на зболілі коліна,
Бо інакше тоді йому жити не варт,
Бо інакше його прокляне Україна.*

*Горіти, щоб світити... і... світили...
Горіли і згоряли докінця.
А сили? Де, скажіть, ви брали сили,
Щоб вберегти нетлінними серця?*

*Я - смуток ваш, я - ваш біль і мука,
Я - витвір ваших скраплених ідей...
Те світло підхопили дужі руки
І понесли у вічність до людей...*

*У вас були і помисли, і мрії,
Про той далекий, той прийдешній час.
Народ мій зміліє, ізмаліє,
Якщо не пам'ятатиме про вас.*

*Запалимо свічки у кожному серці.
Тонісінькі... Як силу про запас...
І з світлом тим у найстрашнішій герці
Ніхто ніколи не здолає нас.*

ЗА ЩО ТИ, ЛЮДЕ, РОЗІП'ЯВ ІСУСА?

*В глибині віків заглянути боюся.
Та вже душі не стримати порив.
За що ти, люде, розіп'яв Ісуса?
Хіба за те, що Він добро творив?..*

*Він всім прощав. А я прощать не буду,
Бо образ цей в мої приходить сни.
Бо я мала частинка того люду,
Що говорив Пилату: “Розіпни!”*

*Не спинені Чорнобильським відчаєм,
Ми славимо, о Господи, Тебе.
І кожен день Ісуса розпинаєм,
Як не Ісуса, то самих себе.*

*В розпусті, і у п'янстві, і в наживі
Добро творити ми не спішимо.
І молимося, щасливі й нещасливі,
Ми молимося і знову грішимо.*

*Паплюжимо Його дорогу Хресну,
Ту, що людей вела через віки.
І за гроші, зароблені нечесно,
Побожно в церкві ставимо свічки.*

*І молимося нещиро, неправдиво.
А так, про людське око, напоказ.
Щоб сотворив Господь велике диво –
І грішних нас помилував і спас.*

*Скажіть мені, я мушу теє знати,
Бо в тім провину бачу я свою,
Від кого ми навчилися розпинати
Своїх пророків у своїм краю?*

НЕ МОВЧІТЬ, КОБЗАРІ

*Довгі роки недоля шугала над краєм,
Руйнувала безжально чи душу, чи храм.
А бандура живе, а бандура співає,
А бандура сміється на зло ворогам.*

*Скільки раз кобзарів тих водили на страту.
А чи стратити можна свідомість і суть?
Знов їх родить земля, і вони, мов на свято,
І веселу, й сумну людям пісню несуть.*

*Чи лиха над землею, чи світла година,
Кобзарі, пам'ятайте ви свій заповіт:
Кобзи в руки беріть, кличе вас Україна,
Щоб піснями своїми наповнити світ.*

*Не мовчіть, кобзарі, вам не можна мовчати.
Пам'ятайте покликання горде своє.
Де лунають пісні, там стихають гармати,
І народ розуміє, що він таки є.*

ТАРАСОВІ ШЛЯХИ

*Ступила на Тарасові шляхи...
Зробила крок - і серце пройнялося:
Тут він ходив... І в час його лихий
Добро і зло у долю заплелось.*

*Ось тут він слухав пісні кобзаря...
Отут він плакав в бур'янищі дикім...
І тут його світилася зоря,
Не знаючи, що стане він великим...*

*Чумацький шлях... Тарасові шляхи...
Допоможи, допоможи, Тарасе,
Аби не начіплялись реп'яхи,
Бо оббирати їх не маю часу.*

*Бо не нажатих стільки ще снопів,
Що в полі на серпа мого чекають,
А я ще мушу йти до тих стовпів,
Що українське небо підпирають...*

*Дай сили їй підкажи той оберіг,
Щоб допоміг і в добру, їй злу годину
Серед Чумацьких і твоїх доріг
Знайти їй свою заблукану стежину.*

ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВАМ ГОЛОДОМОРУ

*Дам кусень хліба й кухлик молока
Дитині, що померла в тридцять третім.
І не спитаю, хто вона така,
Яке її ім'я було до смерті.*

*Я їй скажу: “Прости мені, прости,
Що не було тоді мене на світі,
Що ти не зможеш більше підрости,
Що вимирали матері та діти” ...*

*Хоча вини моєї тут нема.
То все було жахливе і потворне...
Голодомор... Страшна людська чума...
Всеукраїнське лихо... Рукотворне...*

*Моя земля - багата і свята:
Рук доклади - півсвіту нагодує.
Подай же кусень хліба й молока
Дитині, що сьогодні голодує.*

*О Господи! Скарай і не прости
Тих, що такі придумують закони,
Щоб нам сукупні ставити хрести
І відливати поіменні дзвони.*

ЗУСТРІЧ З МАЙБУТНІМ

*Як весну принесуть лелеки
І розквітне вона в саду,
Я до вас, нащадки далекі,
Через тисячі років прийду.*

*На оновлену землю стану
Й подивлюся в усі кінці -
Ні найменшого смутку, ні рани,
Ні одної сльози на щоці.*

*Заклопотані тати й мами
Кличуть з Марса дітей у двір.
А вони - пустуни-пустунами -
Грають в піджмурки поміж зір.*

*Людно, гамірно в місті Лева,
І на площах свято гуде...
І красуня, немов королева,
Хоровод дівочий веде...*

*Українська лунає мова,
Українські звучать пісні...
Старовинні вулиці Львова
По-новому всміхнулись мені.*

*Храм новий приваблює очі.
А будівлі! Обличчя людей!
І хлопчина якийсь неохоче
Щось доучувать в школу йде.*

*Я скажу: "Постривай, хлопчинко,
Чи ти чув, що таке війна?"
А воно засміється дзвінко
Й скаже: "Вчора цього не знав.*

*І за те на уроці історії
Мені вчитель поставив двійку.
А сьогодні ось вчу. Все теорії.
Все це вигадки, мабуть, і тільки.*

*Кажуть: люди людей вбивали.
А звіщо - ніяк не збагну.
Дуже важко історію вчити,
Особливо ж, як про війну”.*

*Я погляджу йому голівку
І здивованому скажу:
“Я - людина двадцятого віку.
Я історію бережу.*

*Ти зумів, друже мій, зворушити
Давню тугу, чиюсь і мою...
Дуже важко історію вчити,
А ще важче було в бою.*

*Не розкаже твій вчитель нині,
Бо і сам з підручників зна,
Що тут діялось на Україні,
І що таке смерть і війна.*

*Я прийшла в дивовижне те місто
Розказати тобі сама,
Щоб ти знав, як хочеться їсти,
Коли й кусника хліба нема...*

*Щоб ти знав, як боролись за волю
І мою, і його, і твою,
І як серце німіло від болю,
Коли падав хтось у бою...*

*Катували нас і вбивали,
Засилали в страшний Сибір...
Та державу ми все ж збудували,
Ту, в якій ми живем до сих пір...*

*Треба, треба історію знати,
Щоб на нашій чудовій землі
Над сином не плакала мати
Й не сивіли хлоп'ята малі..."*

*...Як весну принесуть лелеки
Й розквітне вона в саду,
Я до вас, нащадки далекі,
Через тисячі років прийду.*

*Щоб були ви повік щасливі,
Я в музей експонат принесу -
Дитяче волосся сиве
І материну сльозу.*

БІЛОЗІРКО МОЯ

*Від п'яного повітря хмелію,
Бо дитинство моє тут пройшло.
Передумаю я, перемлію,
Як в'їжджаю у рідне село.
Білозірко моя, Білозірко,
Моє рідне, прегарне село.
Було важко тобі, було гірко,
Та кому із нас добре було?
Тут стоїть моя батьківська хата,
Тут родилися мрії ясні...
А які тут вродливі дівчата,
А які тут весілля гучні!
Білозірко моя, Білозірко,
Моє рідне, прегарне село,
Було важко нам всім, було гірко.
Дай же, Боже, щоб краще було.*

КНЯЗЬ ДАНИЛО У ЛЬВОВІ

*По Львову ходить незримо
Князь Данило втомлено й гордо.
Не порівнюйте Львів із Римом,
Із Парижем чи із Торонто.*

*Ви живете у ріднім домі –
І не треба тут зайвих слів.
Як співається в пісні відомій:
“Львів то є Львів”.*

*І крокує по львівських вулицях
Невсипущий наш князь Данило,
Ніби містом своїм милується,
Ніби з нас збирає данину.*

*На алеях у Стрийському парку
Він вдихає запах медвяний,
Де і люблять, і сваряться палко
І львів'янки мої, і львів'яни.*

*І стоїть, не промовивши слова
(Очевидно, ще не пора),
Неповторна окраса Львова –
Таємнича Замкова гора.*

*Не одне вона бачило свято,
І трагічну, й солодку мить.
Розказати б могла так багато,
Та мовчить вона, та мовчить...*

*Ніч над містом тихо схилилась,
Ніби мати над ліжком дитини.
Ходить містом нечутно Данило,
Оглядає кожен будинок.*

*Дорікає він нам стурбовано,
Так як батько невдахам-дітям:
“Те, що вами тут набудовано,
Не простойть і століття.*

*Не додбали і розвалили.
Що та мода з вами накоїла...
Кожен дім – то ж затрачені сили!
Кожна вулиця – то ж історія!..*

*Хіба ж ви забули, діти,
Що я вам колись заповів?
Любіть над усе на світі
Наше місто – наш древній Львів...”*

МОЇ РЯДКИ ПІШЛИ
ПОМІЖ
ЛЮДЬМИ

Мої рядки пішли поміж людьми –
У кожному шукать краплинку сонця,
Чи спільника, чи може й оборонця,
Чи впасти під чиймось чобітьми.

Я їх застерігала, як могла,
Що люди - всякі: і чужі, і рідні.
Ідіть, мовляв, до тих, кому потрібні,
Хто в вас шукає крихітку тепла.

Та ті рядки, як діти-пустуни.
Їх не вгамуєш, не навчиш, їй-Богу!
Пішли собі, пустуючи в дорогу.
“Ти не хвилюйся!” - крикнули вони.

А як не хвилюватися мені:
А як котрийсь спіткнеться на дорозі?
Отож чекаю у журі й тривозі
На звісточки веселі чи сумні.

*Ми сиділи утрюх: доля, муза і я.
Сперечались, сміялись і трохи журились,
І сварились, і знов потихеньку мирились.
В тім гурті верховодила доля моя.*

*Прорекла мені доля: “Ти будеш сліпа.
Не побачиш ніколи ні сонця, ні світла...”
І чомусь була муза на слово скупа,
Тільки мовила тихо: “Не бійся...” і зникла.*

*Повернулася муза із Брайлем Луї.
Чоловік цей помер вже десь років зо двісті.
Я дивилася мовчки на пальці свої.
Не дала навіть гостеві стільчик присісти.*

*“Зупинись, навіжена, - він долі сказав -
Бач, дівчатко, придумала чим налякати!
А чи знаєш ти, скільки нас?” І цифру назвав.
Цифру зовсім теперішню. Звідки міг знати?*

*“Ти гадаєш, усі вони просто сліпі?
Ти гадаєш, усі вони мотлох планети?
Серед них композитори є і поети,
Й співаки, та такі, що й не снилось тобі”.*

*Тихо муза сказала: “Біда - не біда,
Бо на світі бувають ще біди і гірші.
А які ми з тобою напишемо вірші?”
Моя доля стояла німа і бліда.*

*Вочевидь, на виду я бліда була теж.
Та в душі не було вже ні страху, ні болю.
“Як, до речі, збілочку першу назвеш?”
Я сказала із гордістю: “Виклик долі”.*

*Рими бігають шалені,
Я ловлю їх, як умію.
Хоч ловець поганий з мене,
Та збираю те, що сію.*

*Те, що сію, те і сходить -
І ніякого прибутку.
А в душі щось колобродить,
В ній ні радості, ні смутку.*

*Бо вселились в душу рими,
Вже й не треба їх ловити.
І стежинами крутими
Вже за ними не ходити.*

*Я кажу їм: “Бач, пригрілись.
І спокійні, і байдужі,
І оглухли, й облінились,
Занудились, як недужі”.*

*Я відкрию настіж душу,
Краще ви летіть по світі.
Буду я вже вас ловити,
Бо що можу, - те вже мушу.*

*А за те ви принесете
Вітру подих беззупинний,
Стогін чайки... А я все те
В душу вкrapлити повинна.*

*А з душі полетіть пісня.
І на неї хтось озветься.
Так це просто, так це звісно...
Може так мені здається?*

СКАРБИ

/В хвилини сумнівів/

*Гортаю вірші... Наче ті скарби,
Що поночі скупує лихвар ховає.
Гортаю вірші... От якби... Якби...
І знову мрії. Впину їм немає...*

*А світ... До жаху прагматичний світ.
Скарби в книжках. Сміються навіть діти.
От спробуй вкласти вірші в заповіт.
Такому спадку буде хто радіти?*

*Кому потрібне отаке добро?
І що ж ви з ним накажете робити?
І спересердя вкинути в Дніпро...
Бо вірші треба, вибачте, любити...*

*Ти знов у мріях над життям пливеш,
І серце б'ється, шаленіє, всує...
Як маєш гроші - значить, ти живеш.
Грошей не маєш - тільки лиш існуєш...*

*Так отаке-то... Тільки не сумуй,
Заблукана, журлива поетесо...
Як віршувати хочеш, то віршуй.
Та тільки ти відстала від прогресу.*

*Двадцятий вік - вік космосу, ракет...
І віршувать комп'ютери навчились.
То вже скажи, для чого тут поет?
А солов'ї? У Прип'яті втопились,*

*В радіаційній зоні залягли
Й, затамувавши подихи, чекають,
Щоб люди лад якийсь-то навели
У тому занапащеному краї...*

*А ти все про любов і про весну...
Пиши реклами - от і всі турботи,
То, може, ще тебе, таку смішну,
І з музою хтось візьме до роботи.*

*І заплатить тобі якісь гроші,
Щоб ти не вмерла з голоду поволі.
А що там в тебе буде на душі...
Кому потрібні наші душі кволі?..*

*Рік новий приходить непомітно.
Зустрічай його - не зустрічай.
Декому всміхається привітно,
Декому приносить лиш печаль.*

*І ніколи наперед не скаже,
Що він там комусь приготував:
Кожен день по вузлику розв'яже,
Й викладе, бодай не викладав.*

*Щиро я за всіх його попрошу,
Тільки лиш він стане на межі:
“Викладай, мій друже, лиш хороше,
А погане знову зав'яжи”.*

*Я загляну в квітучу весну,
Що несе, запитаю, людям.
Я умру і знову воскресну,
Щоб тепло розбудити в грудях.*

*На земній розкручуся кулі,
Як в дитинстві на каруселі.
Дні майбутні і дні минулі
Розмішаю в однім коктейлі.*

*Ще додам я блакиті неба,
Трохи сміху і смутку трішки,
І вже буде якраз те, що треба,
Й поандрую по світу пішки.*

ПРОКИДАЙСЯ, СВІТЕ...

*Прокидайся, світе, прокидайся!
Надворі вже день стоїть, як диво.
В небі сонце сходить. Пустотливо
Пташеня якесь кричить: “Не гайся!”*

*Вже пташки умилися росою
І співають, хоч плещи в долоні.
Відкривай же, світе, очі сонні
І вставай, пишаючись красою.*

*І нехай ніщо тебе не хмарить,
І нехай ніхто в тобі не плаче.
Кожного ти вислухай терпляче
Й посвяти, і захисти від карі.*

*І благослови трудом щоденним,
І благослови дитячим криком.
І не будь жорстоким і шаленим -
Будь прекрасним, білим і великим.*

*Листочку жовтий, посумуй зі мною,
Бо нас з тобою осінь поєднала.
Дала нам так багато і так мало...
Та ми вже не зустрінемося весною.*

*Тебе не буде. Ну а я... Не знаю...
Та цур гадати! Буде те, що буде.
І після мене будуть жити люди,
Як і жили до мене, я гадаю,*

*Що в тім безмежнім нескінченнім світі,
Міняє форму, не змінивши змісту,
Лиш вистачило б розуму і хисту
Своє життя прожити не пустоцвітом.*

*Ми золото і срібло поєднаєм:
Твої багрянці і сивини в косах...
Не духмяніють трави на покосах –
І літо не нахвалиться врожаєм.*

*Листочку жовтий, посумуй зі мною,
Бо ми вже не зустрінемося весною.*

ДО МАТЕРИ

Заглядає ніч попід вікна
І чужі підглядає сни.
А в моєму сні рожа квітне,
А над нею шумлять ясени.

Понад річкою стежка вузенька,
Заховалась у моріжку.
По тій стежці йде моя ненька,
Перші вишині несе в фартушку.

А вони ще не спілі зовсім,
Запалилися тільки ледь.
Та для мене вони найсолодші,
Ними спрага наповнена вщерть.

І не треба мені нагороди,
Тільки б я тою стежкою йшла,
Що вела мене через городи
До хатини на край села.

Тільки б я тою стежкою бігла,
З кукурудзи зривала росу...
Ноче, ноце, затримайся, рідна,
Надивитися дай на красу.

*Розчеши й заплети мені коси,
Матусю, як колись.
Що подекуди сиве волосся,
На те ти не дивись.*

*Хай в дитинство своє я полину
На годину, на хвилину.
Розчеши й заплети мені коси,
А я відпочину.*

*Розкажи-прошепчи мені казку,
Матусю, як колись.
Що онукам дарую вже ласку,
На те ти не дивись.*

*Хай полину в країну казкову,
Вечорову, світанкову,
Хай заплачу, а ти, моя рідна,
Забав мене знову.*

ДО МАТЕРІ

*Мамо,
Сонячний день мій,
Мамо,
Пісня моїх світанкових днів.
Смуток сховай у сивинах скронь,
Втому сховай у тепло долонь,
Тільки ласку свою,
Тільки ніжність в очах не ховай.*

*Мамо,
Болі і тривоги,
Мамо,
Скільки недоспаних снів-ночей,
Кличе мене з гомінких доріг
Затишний дому твого поріг...*

*Ніжну ласку твою,
Тиху ніжність очей я зберіг.*

*То де ж ви, матері покинутих дітей?
Які ви фільми дивитесь схвильовано?
А донечки у вас, а лялечки у вас,
А хлопчики у вас, як намальовані!*

*Чи чуєте про них?
Чи знаєте про них?
Чи обпече сльоза щоку пудровану?
Чи похиттю, сміттям,
Чи п'яним забуттям
Серця і душі ваші замуровано?*

*У винному чаду,
У наркотичнім сні
Чи вам не сняться ваші діти сплakanі?
В сурму сурмить мені?
Чи в дзвони бить мені,
Щоб тії сльози вам в серця закапали?*

*То де ж ви, матері покинутих дітей?
Вони не вами, кимось будуть зроцені.
Сміються між людей,
Живуть серед людей.
До них озвіться -
Ви давно вже прощені.*

*Для них ви все одно найкращі на землі.
Не знаючи, вони вас пам'ятають.
Вони вас бачать в сні,
Складають вам пісні...
Озвіться, матері, на вас чекають.*

У ЖНИВА

*Я іду сама-самісінька
По стежині польовій.
Жайворова тиха пісенька
Розганяє спокій мій.*

*І колосся нахилиється,
Що шепоче – не збагну...
Вітер сонцю усміхається
І чарує тишину.*

*Липень сипле жаром-полум'ям –
Аж дивуються ліси.
Ой, не вчасно, мабуть, полем я
Йшла до пісні і краси.*

*Липня дощукі я знічено
Попросила, ледь жива...
– Не розумна, – каже, – дівчино,
Чи ж не бачиш, що жнива!*

*Хто б мені за те подякував,
Якби зливу розпустив?
В тебе ж розуму ніякого!
Пустувати б і рости!*

*– Я ж бо з міста, звідки знать мені?–
Стало соромно, хоч плач.
Липень, квітами напахнений...
Я йому: “Пробач, пробач!”*

*Липень й серпень – то господарі,
Добре знають, що й коли...
Сонце плавилось на обрії,
І комбайни десь гули...*

ПОСВЯТА

ЖІНЦІ-ЕМІГРАНЦІ

Володимирі Гірняк

*О милий Боже, що то може жінка!
Можливостям її немає меж.
А надто, як та жінка - українка.
Де ти на світі ще таку знайдеш?*

*Догляне дім, обереже родину,
Онукам наколише дивосни.
І їх навчить любити Україну,
Якої ще й не бачили вони.*

*Закинута за море, на чужину,
Освоїла той невідомий край.
Її створила тут маленьку Україну -
Маленький свій невігаданий рай.*

*І з тим змирилась чужина далека,
Щоб жінка не боялась самоти.
То український їй носив лелека
Дітей і внуків у чужі світи.*

*І не жаліла пісні ані слова,
Для них вона і у чужім краю.
Дзвеніла рідна українська мова,
Нагадуючи землю їй свою.*

*А там цвітуть і визрівають вишні,
Торкає ніжно вітер за плече...
Вона з майбутнім згадує колишнє...
Але той спогад гріє, не пече.*

*На світі так багато може жінка.
Про неї вітру гомонять гаї...
А надто, як та жінка-українка.
О Господи, благослови її!*

ЖІНЦІ

Олені Васковській

*Змалювати б її...
А можливо, й не треба...
Бо чи вловить художник
Ті риси сумні?
Стоїть горда жінка
І дивиться в небо,
І дивиться в душу
І вам, і мені.*

*Все у неї так складно...
А може, просто,
Бо сама життєву канву випліта.
Стоїть мужня жінка,
І дивиться в простір,
І бачить далеко,
Хоча і сліпа...*

*Її сонце промінням
Лагідно пестить...
Вона повна віри
І теплих надій.
Стоїть гарна жінка
І бачить Всесвіт,
І слухає музику,
Даровану їй.*

КОБЗАРЕВІ

Лайошу Молнару

*Спи, засни, мій втомлений кобзарю,
Навтрудився, наспівався нині.
Та твій труд за щастя, не за кару:
Пісню кожній ти несеш людині.*

*Може, хтось зітхне, а хтось заплаче -
Сколихнула пісня аж до денця.
Відпочинь, мій втомлений козаче,
Людям ти віддав частинку серця.*

*Я постережу твій сон і спокій,
І нічим тривожити не буду.
У мистецтві ти такий високий,
І далекий від земного бруду.*

*Спи, засни, мій втомлений кобзарю,
Бо нові пісні тебе чекають.
Ти мене обрав собі у пару -
І не пошкодуєш, я гадаю.*

ЮНАКОВІ

К.М.

*Знову поруч стоїш,
В дивовижному сяйві неначе,
Ти звичайний, простий.
Я штовхаю під бік жартома...
Ти далеко підеш, молодий
Нерозважний юначе.
Для таких місце скрізь,
Та спокою ніколи нема.
Я не мрію тепер про любові веселі забави.
Чи судилося ще заспівати душі молодій?
Я ревную тебе до твоєї майбутньої слави,
Я ревную тебе до твоїх найдорожчих надій.*

*І не знаю чому в моїм серці лишив ти загадку,
Розгадати її зможе тільки майбутнє і ми.
Я її збережу як щасливої юності згадку,
Як зорю провідну серед мороку зла і пільми.
Тільки вирішать долю твою вочевидь бакалаври.
Твій жагучий порив не дадуть довести докінця.
Не судились тобі, очевидно, ні квіти, ні лаври,
А терновий вінок, та тобі він і більш до лиця.*

*Про вас писати мусили б поети -
В вас схована космічна тайна.
Скажіть мені, з якої ви планети?
Бо ви - людина зовсім неземна.*

*Завдячую своїй суворій долі
За повноту і радостей, і мук.
Я заново переживу всі болі,
Аби торкнулись ваших теплих рук.*

*Бо руки ваші, ніби дивна сила,
Журбу і біди можуть відвести.
Спасибі вам, людино добра й мила,
Що ви зійшли на землю з висоти.*

*Спасибі вам за ваше серце чисте,
І хай завжди лягають вам під ноги
Прямі і рівні, чесні й нетернисті
До щастя і добра, і до людей дороги.*

СМІХ

Габору Олмаші

*Земля, розгойдана вітрами,
Сміялась калиновим цвітом.
І я сміялась донестями,
Рясним дощем сміялось літо.*

*І тільки плакала десь скрипка.
Хто її скривдив, - я не знаю.
Та мені боляче і прикро.
- Не плач, прошу, не плач, благаю.*

*І раптом диво: плач урвався.
Струна тонісенько - у небо.
І хтось промовив: "Це для тебе".
І чардаш в скрипці засміявся.*

*І засміялась я щасливо,
І засміялась матіола,
Грім засміявся пустотливо -
І засміялось все довкола.*

*І я сміялась донестями,
Рясним дощем сміялось літо.
Земля, розгойдана вітрами,
Сміялась калиновим цвітом...*

*Зорепад минув і листопад,
Снігопад завії принесе...
Скільки ще хвилин,
Скільки ще цвітінь
Ти без мене будеш зустрічати!*

*І зіщулився старий наш сад,
І від холоду завмерло все...
Скільки ще годин,
Скільки ще років
Ми обоє будемо мовчати?*

*Розійдемося у свої світи,
Мов ніколи разом не були.
Скільки весен тих
Ще зустрінеш ти?
З іншою зустрінеш – не зі мною...*

*Тож для когось іншого цвіти.
Збережи, що ми не зберегли.
І нехай мій біль
Не пече тобі
Й не озветься тугою-струною...*

ОЗВУСЯ
ДО
ДИТИНИ

СИНОВІ

- А з чого береться дощик?
- А з чого буває вітер?
- На чому спить сонце нічною?
І чим воно вдень нам світить?

*Десятки і сотні звідки?
Десятки і сотні чому?
Цікаво йому, чи мало,
Все хочеться знати йому.*

*І все це він мусить знати,
І все це йому скажи.
Ти, перша вчителька, - мати,
Стежину у світ покажи.*

*І піде воно по стежині,
І сил набереться в ході.
За всі ті питання, краплини
Спасибі скаже тоді.*

*Як дійде він свого зросту,
Тоді зрозуміє, як ти,
Що йти по тій стежці непросто,
А все-таки треба йти.*

*Іди і не збочуй, мій сину,
Стежину свою не губи.
І рідну свою батьківщину,
Як матір і дужче люби.*

*Хотіли тато ясена зрубати.
Мені чомусь так жаль його було...
Мені здавалось: він тайть тепло,
І тільки що не вміє розмовляти...*

*Стоїть мій ясен. Тихий, безборонний...
На листі сльози... Ще роса блищить.
Стоїть собі покірно і мовчить,
Чекаючи від мене оборони.*

*Стоїть мій ясен... вироку чекає...
Мені маленьку гілку простягнув.
І я... немов прокинулась зі сну...
Прощається... або комусь прощає...*

*І раптом він затріпотів крилатий.
Десь звідкілясь узявся вітровій.
І я сказала: "Тату, він живий!
І я не дам. Не дам його зрубати!"*

*Хлопці гатили гатка -
Греблю маленьку з болота.
Кипіла хлоп'яча робота,
Ріка виривалась прудка.*

*А річки там тої було...
Хіба гусаку по коліна.
Спокійно текла легкоплинна.
А тут стугоніло, ревла.*

*Немовби і справді ріка...
Ой, видно, круту мала вдачу.
Порвала роботу хлоп'ячу
І з гнівом з полону тіка.*

ПРО ПІВНЯ

*Півень голос купає в росі -
І співає, горланить щосил,
Хоч ніхто його не просив.
Снав би тихо собі, як усі.
Особистість із себе вдає,
Бач, на ньому тримається світ...
А ви знаєте, щось в тому є...
І сміятися з нього не слід.*

ПРО ЗАЙЧЕНЯ

– Зайченятко сіре,
Підійди до мене.
– Що дасиш?
– Капусточки листячко зелене.
– Поклади та й іди.
– Як всякому звіру
Я тобі невірю.
– Ти повір мені, повір,
Я ж людина, а не звір.
І сказало зайчєня,
Скочивши два скоки:
– А людина також звір,
Та хитріший трохи.

ПРО ЛОСЯ

Так було, чи це здалося:
Я у лісі бачив лося.
- Добрий день! - сказав я лосю.
Вже у нас так повелося,
Що у нас на Україні
Всі вітатися повинні.
Лось сказав: "Хіба ж я проти?
Та чого ти без роботи
Тут тиняєшся, ледащо?"
Та й пішов собі у хащі.
Я сказав, що бачив лося.
Хлопці кажуть: "То здалося".
Бо не чув ніхто ще й досі,
Що говорять в лісі лосі.
А я знаю - не здалося:
Бачив я у лісі лося.

Купіть мені, тату, коня.
Я буду його доглядати,
І пасти його й напувати,
І верхи скакати щодня.
Товариш сказав: “Далебі -
Навіщо тобі та тварина?!
Якби мотоцикл чи машина -
Тоді б я позаздрив тобі”.
Йому я сказав:
- Ну й дивак!
Мій коник почує лиш волю -
Без траси поскаче по полю,
І буду я справжній козак.
А грива його, а сідло!
На ньому я птахом полину,
Об’їду я всю Україну
Й повернуся в рідне село.
Матуся з порога:
- Невже
Не чуєш, як крешуть підкови?
Кінчай недоречні розмови -
Твій кінь під віконцем ірже.

КИЦЯ СПИТЬ

Іменини в брата Кості -
І посходилися гості.
Веселились, говорили,
Потім музику крутили,
Танцювали і співали.
Й на хвилинку не вгавали.
А в моїй кімнаті
Киця лягла спати.
Вийшла я до гостей
І сказала їм: “Ей,
Ви, будь ласка, не шуміть,
Бо у мене киця спить.
Їй вночі не спалося,
Бігала та гралася,
Потім пустувала, –
Спати не давала.
А тепер от спить.
Тихо! Не шуміть!”
Гості засміялись, загаласували.
Всі мене хвалили,
Тортом пригощали,
Потім мама насварила,
Щоб дурниць не говорила.
А яка дурниця? Спала моя киця.
Я не набрехала:
Вона ж справді спала.

Заскрекотала сорока -
Вісниця білобока:
- Бачу kota!
Бачу kota!
Цвірінькнула горобчиха
Не голосно і не тихо:
- Чівчику-синку!
Із гнізда виглядати не слід!
Чатує
Чорний
В чоботях кіт!

Кіт у чоботях!
От новина!
Кіт у чоботях!
От дивина!
Чівчик
З гнізда
Вигляда.
БІДА!
От-от з гнізда упаде!
А котик тільки того і жде!

Дівчинка-Іринка!
Легка, як пір'їнка,
І прудка, і метка
Ухопила котка,
Ухопила, насварила:
“Чого-бо ти?
От зніму твої чоботи!
Насварила й загнала до хати:
Хіба можна менших лякати?”

ВВІЧЛИВИЙ КІТ

*У мого сусіда є кіт,
Чорна спинка, білий живіт.
Називається кіт той Воркіт,
І приходив до нас на обід.*

*Він приходив зі словом “няв”,
Двері сам собі відчиняв,
Він сідав собі чемно і ждав,
Щоб обідати хтось йому дав.*

*Їв картоплю і навіть суп,
І котлету, і ковбасу.
Запивав свій обід молоком,
Ї на канані скрутившись клубком,
Вдячно й голосно муркотів:
Щось казати хотів та не вмів...
Але я розуміла: Воркіт
Просто дякує за обід.
Дуже ввічливий був той кіт -
Чорна спинка, білий живіт.*

*Відпочивши, додому біг,
Відчинити вже двері не міг.
Вибачався ввічливий кіт:
Дуже ситний вже був ваш обід.*

*Я запрошувала: “Приходь,
І дружину свою приводь”.
Ну а як же? Це ж мій сусід!
А з сусідом дружити слід...*

КОЛИСАЛА ПТАШЕЧКА...

*Колисала пташечка пташенят -
Загубила пір'ячко із крилят.
Підхопив те пір'ячко вітерець -
Кинув до Ганнусиних ворітець.
А Ганнуся пір'ячко підняла
І своїй матусенці подала.
- Подивись матусенько, - гомонить,
Яке гарне пір'ячко, аж горить,
Наче теє сонечко осяйне,
Може воно, матінко, чарівне?
Засміялась матінка до дочки:
- Годі тобі вірити в казочки,
Чарівного пір'ячка не бува:
Загубила пташечка - всі дива.
- Загубила?! Лелечко! - аж гука.
Певно вона пір'ячко те шука...
- Не хвилюйся, донечко, то пусте -
У пташини пір'ячко відросте.
Запитала дівчина і мене:
- Може воно все-таки чарівне?
Я їй посміхнулася: "Заховай!"
Вірить в казку дівчинка -
То ж нехай!..*

ДО МАЛЕНЬКОЇ ЗОРЯНКИ

*До маленької Зорянки
Прилетів горобчик зранку:
- Чік-чірік! Привіт, Зоряно!
Ти вже встала, а не рано?*

*Усміхнулася маленька:
- Ти і сам встаєш зраненька.
То чому б оце мені
Не почуть твої пісні?*

*І сказав їй горобець:
- Ти, Зорянко, молодець!
Маєш вдачу неледачу,
І розумна, як я бачу!*

*Хай же вчаться рученята
Мамі вдома помагати.
А за ті мої пісні
Дай поснідати мені!*

В ТЕПЛОМУ ГНІЗДЕЧКУ

*В теплому гніздечку
Сплять пташині діти.
Їм співає мама,
Їх колише вітер.*

*Просить пташка-ненька:
- Спіть, мої маленькі!
Люлі-люлі-люлі.
Чи вже всі поснули?*

*А старий вітрище
У сопілку свище:
- Хто нечемний, гу-гу-гуу,
Буде спати на снігу!*

ДОБРИЙ ВІРШ

– Мамо, співай мені, мамо!
– Спи, я співати не вмію.
– Так не буває, я знаю.
Співають всі мами на світі.
Вмієш. Ти просто не хочеш.
– Спи, ну закрій свої очі.
– Я тільки плакати вмію.
– Щось заболіло у тебе?
– А пам'ятаєш, я плакав?
Ніжка боліла у мене.
Ти мені казку казала,
Гладила ніжку до ранку
І я заснув на світанку.

Мамо, ти ляж, ну будь ласка.
Я розкажу тобі казку
Про козенятко маленьке,
Про зайченятко сіреньке -
Це допоможе, я знаю.
Сидітиму я біля тебе,
І не засну аж до ранку.
- Спи, мій хороший... - І мама
Тихо вела колисанку,
Як тільки вміє співати мати.

Хочу, щоб кожна дитина
І, навіть, та, що не знає
Маминих слів і казок,
Щоб кожна дитина на світі
Мала свою колисанку...
І подобрішає світ...

ПРИЙШЛА У ГОСТІ ПІСЕНЬКА

*А хлопчику Віталіку
Прислав хтось пісню здалеку.
Прийшла вона і стала на поріг.
А хлопці всі дивуються:
Звідкіль це пісня чується, –
І відгадати з них ніхто не зміг.
Віталік усміхається:
Чомусь йому співається –
І сам не зна, для чого і чому.
А ті, хто чув ту пісеньку,
Зітхали ніч цілісіньку,
І заздрили, і заздрили йому.*

МІСТЕРІЇ

*Я вийду вночі боса,
З розпущеним довгим волоссям
І стану в холодних росах
І травах, незайманих досі.*

*Літати, на жаль, не вмію,
Та все ж змахнула руками,
І побачила свою мрію
Десь високо поміж зірками.*

*Я крикнула голосно:
– Мамо!
І зойкнула тихо: “Любий!”
І стала холодним мармуром,
Завмерли слова і губи.*

*Тривало це мить чи вічність,
І місяць, цікавості ради,
Заглянув мені у вічі,
І пліткували цикади.*

*І щось шелеснуло в травах,
І голос промовив зловісно:
– Чаклувати не маєш права,
Це слова не з твоєї пісні.*

*І раптом озвалась пташина,
Маленька, передсвітанкова...
Я устами поворошила -
І промовила перше слово.*

*А потім напружилась трішки -
І безтямно відкрила очі...
Я лежу у своєму ліжку -
Не лишилось і сліду від ночі.*

*Тільки ноги мої відчують
Свіжість трав і холодні роси.
І на плечі мої спадають
Розпущені довгі коси.*

З НІЧНИХ ЕТЮДІВ /№ 5/

*Місяцю-друже, засвіти,
Промінь байдужий кинь з висоти.
Втому солодку сном огорни,
Казку коротку шепни.*

*Спати не хоче зорепад,
Чарами ночі корить сад...
Шле мені пісню з гущини:
Люлі, о люлі, засни!*

В КУПАЛЬСЬКУ НІЧ

Іван-Купайло ходить по землі,
Наспівує, нашіптує, чаклує...
У вечоровій чи нічній імлі
Він кожну квітку росяну цілує.

Нектар у келих лілії налив
Й підносить ночі: “Випий-но, царице!”
Та ніч не п’є, бо хто б сьогодні пив!
В Купальську ніч похмілля не годиться.

Он папороті квіт уже горить...
Невже ніхто не йде його шукати?..
То ж треба несміливих збадьорить,
А декого з сміливців налякати.

А он віночки по воді пливуть,
То для русалок чималі забави.
Вони їх ловлять і собі кладуть,
На голові пустотниці лукаві.

Дівчатам ворожіння пропаде.
А кожна ж з них чекала тої ночі.
“Ось я вам зараз!” Ніч кудись іде.
Напевно, рятуватъ вінки дівочі.

Ніч опускає тінь своїх зіниць:
Гай-гай! Їй є про що згадати.
А скільки любощів! А скільки таємниць!
Їх не укласти і не передати!

Іван Купайло ходить по землі
І роздає квіткам пахучі роси,
І в серпанковій вранішній імлі
Розчісує дівчатам довгі коси.

А хто ще свого щастя не допив,
Хто не заглянув у кохані очі,
Хай почекає до наступних див
Купальської, невтраченої ночі.

РУСАЛІЇ

*Русалки вийшли поводити хороводи,
До місяця сріблястого погріться.
А зорі ясні! А Дніпрові води!..
Й вони тихенько заспівали “Гриця”.*

*Та любо їм чомусь-то так співалосьь,
Що геть забули про свої забави.
І з них одна заплакала, здавалосьь,
Що впали роси на шовкові трави.*

*До неї підійшла ставна чорнявка,
Що вочевидь її за старшу мали.
І тихо мовила: “Чого тобі “Полтавко”?
Ти знову щось земне своє згадала?*

*“Хіба для того ми виходимо вночі,
Щоб слухати отут твої плачі?”
Й в долоні плеснула: “Ануते всі до мене!”
І закрутилась в вихорі шаленім.*

*“Ми з вами щось давно не пустували!”
Але дівчата, знай собі, співали.
Та гарно влад, немов на вечорницях...
“Та вам би не в русалки, а в черниці!*

*Людського духу з вас не вимила вода!
Он місяць в диві з неба загляда.
Що скаже перелесник, потерчата?”
Але її не слухали дівчата.*

*І не було нічого на землі,
Лиш їхня пісня у німій дрімоті...
Снав тихо світ загрузлий у марноті.
І місяць в пісню заплітав жалі...*

*А наглядачка - відьма, чи хто-зна,
Як там їй ще треба величати,
Їй сама, либонь, заслухалась, - дарма,
Що дорікала за пісні дівчатам...*

*І раптом шелест по землі пройшов,
І вітер ворухнув Дніпрові хвилі...
І, проганяючи навіювання милі,
До старшої шаленство поверталось знов.*

*Вона й уже на себе лютувала,
Що піддалась оманливій спокусі,
Бо мало що й сама не заспівала
Про Богуславку та "Ой гиля, гуси".*

*Від того ще сердитіше гукнула:
"Ануते годі! Це не наше діло!
Чи вдруге дівувати закортіло?
То тут я можу стати у пригоді!*

*Водянику поскаржусь й в баговинні
Посадить вас на ціле довге літо".
А ті співали...Все про очі сині,
Про мак червоний, "Ой у полі жито"!*

*Вони стояли, взявшись за руки,
Аж до води сягали довгі коси.
І падали чи сльози, а чи роси,
Хоч не було ні смутку вже, ні муки.*

*Лиш пісня, що в єдиному зітханні
Пливла й пливла над сонною землею.
І кожна тут знаходила кохання,
І кожную пісню бачила своєю.*

*Ще “старша” захотіла щось сказати,
Та десь далеко заспівали півні -
Й вона шубовстънула у хвилі пінні.
Дівчата залишилися стояти.*

*Стоять і досі, мовчки понад кручами
Порозпускали свої коси-віти...
І вербами назвали їх плакучими.
В них - пісня чи сльоза у верховітті...*

ВОРОЖКА

– Поворожи мені, бабусю,
Скажи всю правду без жалю,
Хоч знати я її боюся,
Та я люблю, повір, люблю.

До самозречення, до крику,
До божевілля, до плачу.
Відкрий же тайну велику,
Я маю гроші, заплачу.

Ніколи я не ворожила:
Завжди вважала, що то гріх.
Та вже було мені несила,
Й прийшла я потай від усіх.

У серці й голосі тремтіння.
Ворожка тихо: “Ні, дитя,
Твоє даремне ворожіння,
Твій ворожбит – саме життя.

Тобі я не скажу нічого,
Бо ворожити – то не мед.
Ні доброго, ба, навіть, злого
Не треба знати наперед.

Живи собі так, як живеться,
Себе даремно не тривож.
Якщо є зло – воно минеться,
Добро, на жаль, мина також.

Все суєта, дитино мила,
Нікому кривди не роби.
Якщо когось вже полюбила,
То і люби, то і люби.

Тож неодмінно, моя доню,
На все життя запам'ятай:
Ти наперед про свою долю
Ні в кого більше не питай” .

ІЗ
ЩОДЕННИКА ЮНОСТІ

*Прости, я згарячу, здається,
Сказала те, чого не слід...
О, кляте серце, все ще б'ється.
А в нім, бач, полум'я - не лід.
Здається, ти лишивсь єдиний
З мого минулого. Мені
Ще залишилися хвилини
Надіятись і пестить в сні
Твоє волосся кучеряве.
Розбий же залишки надій,
Живи лише в моїй уяві,
В дівочій пам'яті моїй.*

ЗАЛИШ МЕНЕ

*Хіба тобі не все одно,
Чи я сумна, чи я співаю?
О, це вже я, запевне знаю:
Тобі не люба я давно.*

*Та тільки болю не тамуй,
Бо тим лише поглибиш рану.
Не муч її, залиш Тетяну,
Сказавши: "Хочеш, посумуй.*

*А надокучить, то збагнеш:
Сльозами щастя не вернути".
Благаю я: залиш мене,
Весь відчай болю дай збагнути.*

*Ти завжди зі мною. І навіть тоді,
Коли я зовсім одна.
Зі мною у щасті, зі мною в біді,
І в дійсності, і у снах.*

*То осінь чи літо, весна чи зима,
Та лихо мене не спіткне,
Бо знаю, бо вірю, що я не сама,
Бо ти бережеш мене.*

ПОВЕРНИ

*Збагни, мій любий, все проходить згодом,
А смуток мій чомусь в душі осів,
І не знайшовся поки лицар жоден,
Аби від смутку душу увільнив.*

*Ні, не знайшовся...Я й не жду, бо знаю,
Що ждати марно. Те що вже пройшло,
Назад роки ніколи не вертають,
Як воду не вернути в джерело...*

*Ти поверни мені мій світ дівочий,
І мрії поверни, що не збулись,
Ти поверни травневі тихі ночі,
Бентежні і тривожні, як колись.*

ТО НЕ ЛЮБОВ

*То не любов, то лиш шалений пал,
То лиш весняна повінь дзвінкострунна,
То невгамовний і невпинний шквал.
А в ньому - я, всесильна, гарна, юна.*

*Чи заперечить спробував би ти?
Моє всевладдя і моє всесилля?
То спробуй хоч на хвильку відійти,
Повернешся до мене знову ти,
Як знов до берега вертає пінна хвиля.*

МРІЯТЬ НЕ ТРЕБА

*Мріяť не треба, моя синьоока,
Бо мрії підносять високо-високо,
А потім – у безвість, в безодню, на дно.
А там вже чи мрій, чи не мрій – все одно.
Мріяť не треба, бо часто так мрії
Переростають у певність, надії..
А що та надія, коли вона з мрії?..*

ТАМ, ДЕ СНЯТЬСЯ БЕРЕЗАМ ГАЇ

*Я схватись хотіла в садку,
Квітам-травам понести свій жаль...
Та знайшло мене срібне “ку-ку”,
В таємничу покликало даль.*

*Я пішла за зозулею вслід,
Загубивши у травах сльозу.
Віщувала вона сотні літ,
А дерева ронили росу...*

*Я все йшла у зелений полон,
Тихі трави ховали мій слід...
А зозуля кувала, мов сон...
Не жаліла ні зим, ані літ.*

*Там, де снятьсся березам гаї,
Де закохано хвилі тремтять,
Зупинилися мрії мої,
Перестала зозуля кувать.*

І ЗНОВУ
ПРО
ЛЮБОВ

*Несумуйте, берези,
Не тужіть за весною:
Білий сніг принесе вам
Білоцвіття весни.*

*Не сумуй, моя люба,
Що не завжди зі мною...
Мов берізка із вітром
Не розлучимось ми...*

*Мов струмочки весняні,
Що видзвонюють лунко,
На майбутніх покосах
Дзвін дарують лугам,*

*Ми зіллємось устами
У п'янкуму цілунку,
І весна русокоса
Буде заздрити нам.*

*Усміхнися, моя ти кохана,
Крізь весільну фату усміхнись.
Я від чару очей твоїх п'яний,
Не дивися в мій бік, не дивись.*

*Не дивися так палко на мене -
Шаленію, не знаю чого...
Ще сьогодні була наречена,
А тепер ти - дружина його.*

*Ще недавно була така ніжна,
Ще недавно зі мною була.
Та весільна фата білосніжна
Розлучила навек, розвела.*

*Як же так воно сталось - не знаю.
Ми з тобою далекі й чужі...
Хоч тепер та скажи мені правду.
Хоч тепер мені правду скажи.*

ПРИЙШЛА ПОРА ЛЮБИТИ

*- Чому, матусю, щемно на душі
І серце в грудях калата шалене,
Коли туман сотається вночі
На тиху землю і на сонні клени,*

*На чорнобривці й гілочки бузку?
Скажи, - сама не в силі я збагнути,
Чому у ніч, незайману таку,
Не можу, ну не можу я заснути?*

*І я, про твій забувши оберіг,
Що вночі є на все своє, бач, право,
Виходжу тихо з хати за поріг.
Лежить роса на квітах і на травах.*

*Якби я спити ту могла росу
І весь туман в клубочки помотати.
І всю земну і неземну красу
У слові чи у пісні поєднати.*

*- То що ж мені, матусенько, робити? -
Ще раз у мамі запитала доня.
- Знать час прийшов, пора твоя любити.
Від того щем твій і твоє безсоння.*

*В тебе в серці любов.
І невладний тут розум.
Може, ще не любов,
Тільки пагінець-мрія...
Ти його захисти
Від хуртечі з морозом:
І нехай він росте,
І нехай тебе гріє.
Може виросте з нього
І радість, і мука,
То нехай і хмільною,
Й солодкою буде.
Та не дай, щоб нечисті
Торкалися руки -
Бережи своє щастя
Від скверни і бруду.
Хай зоріє любов!
І з тривогою й шаною
Мусиш мрію свою
Берегти і плекати.
Бо вже краще кохати
Й не бути коханою,
Аніж бути коханою
І не кохати.*

ЧИ Я ЛЮБЛЮ?

*Люблю тебе – як сонце люблять люди,
Чи прохолоду рік, чи білий цвіт...
Лише любов, без фальші і облуди
Проста, як вічність і складна, як світ.*

*Сховаю біль і промовчу образу,
І ревнощів солодкий смак стерплю.
Люблю тебе...Без простору і часу -
Так просто, по-жіночому люблю.*

*Моя любов не в слів пахучих леті,
Не в поцілунках пристрасних, п'янкх.
Люблю тебе, як люблять лиш поети,
А надто, поетеси і жінки.*

*Я зустрічань не хочу випадкових
І поглядів звабливих не ловлю.
Люблю тебе у кожнім твоїм слові,
У кожнім жесті я тебе люблю.*

НЕ ДАРУЙ НАШІ ВЕСНИ НІКОМУ

*Ми удвох не бродили
По Високому замку,
Од людей не ховались
У затишних алеях.
Нам кувала зозуля
Весняного світанку
І шептали гаї,
Що кохаю тебе я.*

*Зозуле,
Не даруй наші весни нікому,
Зозуле,
Хай залишаться в світі дзвінкому.
У цвітінні розмаю,
В тишині небокраю
І в дівочому серці палкому.*

*Зупинився в знеможі
Зачудований ранок,
І знесилений вітер
Опустив свої крила.
Обіми не востаннє,
Поцілуй не востаннє,
І шепни мені знов
Невпокійливе “мила”.*

*Зозуле,
Не даруй наші весни нікому.
Зозуле,
Хай залишиться в світі дзвінкому,
У цвітінні розмаю,
В тишині небокраю,
І в дівочому серці палкому.*

*Ти пішов у світ -
Не сказав куди.
До чужих воріт
Пролягли сліди.*

*Твої співанки
Рознесли вітри,
А сподіванки
Зими замели.*

*А слова твої
Заблудилися,
А сліди твої
Загубилися.*

*Хтось пройшов по них,
Несподіваний.
Ловить усміх твій
Недоспіваний.*

*День і ніч тебе
Виглядатиму,
Не прийдеш, а я
Все чекатиму.*

*Поверни мені
Слід загублений,
Ти далекий мій
Нерозлюблений.*

СІЯЛА, СІЯЛА...

*Сіяла, сіяла, сіяла
Сніг зима,
В серці була любов,
А тепер нема.*

*В серці була любов,
А тепер пустота:
Стукнула тихо в вікно
Гірка самота.*

*Стрілись з тобою ми,
Тільки я не рада;
Серця торкнулась крильми
Холодна зрада.*

*В мене була любов,
А тепер нема:
Сіяла, сіяла, сіяла
Сніг зима.*

*Кроки і роки сплелися
В душі в одне.
Любиш мене одну,
Лиш одну мене.*

*Як же те сталося,
Що посеред зими
Друзі дізнались,
Що розлучилися ми?*

*Стілись з тобою знов
Та чомусь не рада:
В серці була любов,
А лишилась зрада.*

*В тебе була любов,
А тепер нема.
Сіяла, сіяла, сіяла
Сніг зима...*

*Мала б гріх нарікати на долю,
Бо вона мені крила дала.
Наспівалась, наплакалась вволю,
Жити просто чомусь не могла.*

*Натомилася я, нажурилась,
Насміялась, аж досі в чаду.
У веселому танці крутилась -
До сумного ніяк не дійду.*

*Все було: і кохання, й розлуки,
І єдина та радісна мить.
І були твої лагідні руки,
Від котрих серце й досі щемить.*

*Так жила: не багато, не вбого,
Малювала квітки на вікні.
Та молилась і долі, і Богу
За те все, що дісталось мені.*

*Я тобі дорікати не буду,
Що лишилась без тебе з дітьми.
Серед глуму і скверни, і бруду
Все ж я вижила поміж людьми.*

*Я тебе не ображу докором,
Хоч сама натерпілась образ.
Тільки, Боже мій, що то за сором,
Виставляти свій біль напоказ!*

*Зачинивши натомлені двері,
Гірко плакала я в самоті.
Свою тугу лише на папері
Виливала я в тому житті.*

*Не могла ні від кого прийняти
Співчуття або краплю жалю.
І собі не хотіла зізнатись,
Що тебе я і досі люблю.*

*Кажуть, час заліковує рани,
Висихає сльоза на очах.
Може, став ти для когось коханим,
Та для мене тепер це не жах.*

*Я молила і землю, і небо,
Щоб тебе обминала гроза,
Щоб ніколи не впали на тебе
Ні прокляття мої, ні сльоза.*

Самотність пахне полином...
Гірким-гірким...Як бабська доля...
І не зап'єси його вином,
Й не затамуєш, навіть, болем...

В віконце стукав не один,
Та ти не вийшла: де б пак! сором!
Гіркий - гіркий отой полин...
А дехто все-таки з докором:

Не може бути, щоб ні з ким!
Не може бути, щоб нікого.
І часто поглядом брудним
Тебе обмацують, небого.

Ти все навчилася сама:
Латати чоботи й косити...
Лиш не навчилась крадькома
Собі у Господа просити

Краплину втіхи уночі, -
Щоки небритої торкнутись
Й на чоловічому плечі
Умиростворено заснути...

А може б краще не сама?
А може б краще ти згрішила?
Та де там! Й говорить дарма!
Не пройнялась, не поспішила...

Тебе, безгрішну і сумну,
Так легко можна оббрехати...
І терпкий запах полину
В твоїй маленькій чистій хаті.

Настоялося,
Наспівалося
Мені, милий, з тобою...
Та тепер сама,
Бо тебе нема.
Ти десь ходиш з другою.
Як би кращая
Та й гарнішая,
То б жалю я не мала.
А то гіршая,
Тільки іншая,
Нас обох роз'єднала.
Заховаюся
Поміж вербами,
Що ніхто й не озветься.
Заспіваю так -
Аж луна піде
Та й назад одіб'ється.
Вранці чула я,
Як селом ішла,
Що одна говорила:
- Чия то любов,
Чия то печаль
Над рікою тужила?

Не сказала я -
Лиш подумала,
Хоч сказати б і рада:
- Не любов моя,
Не печаль моя -
Гірко плакала зрада...

*В тебе своя дорога,
В мене своя стежина.
Тільки лишився спогад,
Мить у житті єдина.*

*Стрінулись - розминулись,
Й все, що було між нами:
Навіть не обмінялись
Декількома словами.*

*Тільки чому ж так б'ється
Серце у грудях щемно?
Може, мені здається...
Може, те все даремно...*

*Зблиснули любі очі
Лагідно і привітно ...
Боже мій, як я хочу
Поруч пройти непомітно...*

*В тебе своя дорога,
Будні свої і свята.
В мене ж лишилась тривога
Й пісня твоя крилата.*

ОМАНА

*Місячна ніч. Випав сніг.
І блищить проти місяця срібно.
Я щасливіша за усіх,
Тільки сльози котяться дрібно.*

*Я сиджу біля свого вікна
В неопаленій своїй хаті.
Чи весела, а чи сумна -
Важко вже і самій вгадати.*

*Якби хтось мені нагадав,
Що весна моя прийде у січні...
Вперше милий мене цілував
І слова говорив незвичні.*

*Він сказав, що любить мене,
Що я щастя його і доля...
А я знала, що все мине...
І стискалося серце від болю.*

*Захотілося впасти лицем
І в подушку ридання занурить,
Бо я знала: омана це.
Бо я знала: одурить, одурить.*

*Як метелик на вогник летить,
Я летіла в обійми розкриті.
Знала, відала, серце згорить -
Й дозволяла себе одурити.*

ПЕРШИЙ ВАЛЬС

*Осінь вальсує в нашім саду,
В парі із нею в минуле іду,
Йду в ті світи,
Де ходиш ти,
Де наплива, наплива на нас
Юності перший вальс.*

*Скільки літ пройшло,
Та зберіг тепло,
Досі кружляє у танці нас
Цей безтурботний вальс.*

*Листя осіннє шепоче мені
Юності нашої давні пісні,
Щирі слова,
Ніжні слова,
І наплива, наплива на нас
Наш безтурботний вальс.*

*Не здійснилося,
Не судилося...
Та ожива, ожива не раз
Наш неповторний вальс.*

*Осінь вальсує у нашім саду,
Садом я знову самотньо іду.
Де ті світи,
Де ходиш ти?
Спогад ожив і навік погас,
Тільки лишився вальс.*

СТУПИ ДВА КРОКИ ДО ЛЮБОВІ

*Я все життя до тебе йшла,
У тихі і примарні ночі,
У твої руки, твої очі,
До твого ніжного тепла.*

*Я ще такою не була
В свої найкращі юні роки.
Ступи назустріч хоч два кроки,
Щоб подих твій торкнувсь чола...*

*Усе на світі суєта:
І пересуди, і обмови,
Ступи два кроки до любові -
Вона і грішна, і свята.*

Я не знала тоді
Ані вроди твоєї, ні імені.
Та було вже несила,
Бо пісня просила:
“Повір мені!”
Я послухала пісню -
І слову твоєму повірила.
І всі сумніви миттю
По білому світу розвіяла.
Зорею спалахни
Чи сонцем засвіти.
Не бійся вишини,
А бійся самоти.
Я папороть знайду
У ту купальську ніч.
На щастя чи біду
Мене поклич.
Тільки коси мої
У руках у твоїх
Заблудилися.
Поцілунки мої
На губах на твоїх
Розгубилися.
Тільки пісня твоя
У душі у моїй
Залишилася.
Тільки серце моє
За тобою, мій любий,
Зтужилося.
Зорею спалахну,
І сонцем засвічусь.
Незнане осягну
І знаного зречусь.
З тобою я піду
У ту купальську ніч.
І папороть знайду -
Ти лиш поклич.

НАЧЕ ЛЕБЕДІ БІЛІ

*Ми з тобою удвох, наче лебеді білі,
Все шукаємо захист у рідних топіль.
Тільки лебеді в вирій собі полетіли,
Ну а нам, ну а нам не летіти звідсіль.*

*Летимо, летимо
По дорогах життя.
Летимо, летимо
І нема вороття.*

*Летимо, летимо у надії й тривозі.
Зберігаючи в душах весняне тепло.
Якщо втома знесилить мене у дорозі,
То підставиш мені своє дуже крило.*

*Летимо і тоді, коли крила зомліли,
І з зими у весну повертаємо знов.
Дай нам, Боже, на двох лебединої сили,
І пошли нам на двох лебедину любов.*

*Ти відпусти мене
З полону губ твоїх,
Ти відпусти мене
Від твоїх рук.*

*І не питай мене,
Чи повернусь до них,
Чи повернусь до них
З поміж розлук.*

*Я зорею завітну у небі,
Соловейком в саду заспіваю,
Тільки от, чи повернусь до тебе,
Я не знаю, не знаю, не знаю.*

*За мною не сумуй,
Не будь на самоті,
І не ховай в душі
Свою біду.*

*А якщо схочеш ти
Торкнутись кіс моїх,
Тоді поклич мене -
І я прийду.*

*І зорею завітну у небі,
Соловейком в гаю заспіваю.
Тільки от, чи повернусь до тебе,
Я ще поки не знаю, не знаю.*

*Ніч обпікала мене
Полум'ям пристрасних мук.
Ніжне тепло твоїх рук
В спогаді досі живе.*

*Вітер торкнувся чола,
Ніби промовив: "Отямся!"
"Смуткові я не піддамся," -
Вітру я відповіла.*

*Мовчки дивлюся у ніч,
Думкою тугу мережу,
Іншому я вже належу,
Більше мене ти не клич.*

*Легке тремтіння пройшло,
Десь за вікном по гіллі.
Млосне липнєве тепло
Сіяла ніч по землі.*

*Чи наснилося,
Чи намріялось,
А, можливо, так просто здалось...
Не здійснилося
І розвіялось,
Все розтануло
І не збулось.*

*Не від вроди я,
Не від імені -
У п'янку полоні була...
Ти скажи мені,
Заспівай мені,
Ким для тебе я стати могла.*

*Очеретами
Втаємничена,
Знає річка мій смуток і біль...
Ти знайди мене,
Ти поклич мене, -
Може стану в пригоді тобі.*

*І від слабкості,
І від розпачу
В тебе випрошу краплю жалю.
Я люблю тебе,
Я люблю тебе,
По-жіночому просто люблю.*

Тепла ніч за вікном,
Тепла ніч за вікном,
Тепла ніч...
Ми з тобою удвох,
Ми з тобою удвох,
Віч-на-віч...

Наче тая журба,
Тихо плаче верба.
З ніжних віт,
Наче тая сльоза,
Облітає роса.
На весь світ.

Запам'ятай
Потиск руки.
Запам'ятай.
Через роки,
Через віки,
Ти не питай,

Чи я люблю,
Чи може ні...
Не все одно?
Дивиться ніч,
Та сама ніч,
В моє вікно.

Відшукаю тебе,
Відшукаю тебе,
Віднайду,
Всі печалі твої,
Всі печалі твої
Відведу.

*Наплива звідусіль
Чи весілля чи хміль,
Наплива...
Ні про що не питай,
Лиш завжди пам'ятай
Ті слова:
Коханий мій,
Тремтіння віт,
Коханий мій!*

*На цілий світ
Зринає цвіт
Моїх надій.
Хіба тобі
Не все одно,
Люблю чи ні?
Дивиться ніч
В моє вікно,
Та сама ніч.*

Зажурився місяць за зорею.
Ніч пройшла у тихому безсонні.
Одягнув найкращу він кирею,
Щоб сказати їй усе сьогодні.

Ніч була святкова,
Та вона ні слова.
На його благання,
На його мольбу.
Все собі світила,
Та було несила.
Думати-гадати про журбу.

Кожну ніч виходить він на чати,
Дивиться на світ у пору пізню.
Та не може більше вже мовчати,
І свою любов кладе на пісню.

Пісня над землею
Лине за зорею,
У надхмарні весни,
У чужі світи.
Пробудися, рідний,
Глянь на місяць срібний,
Може пісню ту почувєш ти.

НЕ ТРИМАЙ

*Я випурхну з твоїх обіймів -
І полечу, і попливу,
Бо дощ мені дорогу вимив -
І я жива, і я живу.*

*Ти не тримай мене, як пташку.
Зненацька впійману в сільце.
Тобі й мені так буде важко,
Й не похвалить ніхто за це.*

*Я принесу із хвиль, із неба
Нові слова, нові пісні.
Отож лякатися не треба,
Ти тільки вір, лиш вір мені.*

*Ну що ж поробиш - непосида:
Люблю тебе й життя люблю.
Вернусь до тебе з-за півсвіта,
Пісень для тебе наловлю.*

*І принесу дорогу трудну
І свіжі пахощі верби...
Люби мене таку облудну,
Та все ж чекай, та все ж люби.*

*І принесу високі трави
І краплі чистої роси...
Люби мене, таку лукаву,
Та повну зваби та краси.*

*Ще принесу розливи сміху,
Що повнить серце через край...
Люби мене обом на втіху,
Та не тримай, та не тримай.*

ЗНЕМОГА

*Землі схиливши голову на плечі,
Весняний вітер теплий невгамовний,
Йй шепотів палкі юнацькі речі.
Вона ж - чекання трепетного повна.*

*Лице ховала у розкішних шатах,
У квітах запашних та зелен-травах.
І міркувала, як ще прикрашати
Саму себе і світ отой лукавий.*

*Вона для нього свічі запалила
Каштанів вікових. Вона для нього
Усі гаї, усі ліси збудила
І начаклувала повіву хмільного.*

*І запишалась яблуневим цвітом,
Черемхи млосний запах розілляла.
І мліла, як кохані всього світу,
Йй чекала, як усі жінки, чекала.*

*І диво сталось - і прийшла знемога,
І соловейки били в передзвони,
І не лишилось осторонь нікого,
Хто смів весни порушити закони.*

*Старі діди на присьбах посідали
І згадували молодість забуту,
Бо соловейки спати не давали,
Бо в ніч таку ніхто не міг заснути.*

*І я не спала. І просила небо,
Щоб зупинило шал отой чудесний,
Бо я була одна, була без тебе,
А як без тебе - то які там весни?*

ТРЕТЯ ПОЕТИЧНА ЗБІРКА ТЕТЯНИ ФРОЛОВОЇ

Вона - звичайна українська жінка. Можна сказати навіть - типова жінка. Гірке дитинство на сонячному Поділлі у складні воєнні і післявоєнні роки, навчання у середній школі, важка робота в щітковому цеху, від якої інколи руки пухли й кров'ю обливалися, паралельне навчання на вечірньому відділі Львівського університету, художня самодіяльність, пісні, танці, перше кохання, поцілунки, педагогічна робота. Хто це не знає?

Вийшла заміж за коханого чоловіка Фролова. Не склалося, залишилася сама, виховувала трьох синів-соколів. І пішло буденне життя самотньої жінки, яке ніби нічим не відрізнялося від життя мільйонів інших радянських жінок подібної долі: кухня, турбота про дітей, їх щоденне виряджання в дитсадок, потім у школу.

Та все ж таки різниця між нею й іншими одинокими матерями була. І то суттєва різниця. Якщо кожна інша мати могла любитися сплячою дитиною, бачити її перше шкільне свідоцтво, стежити з вікна, як маля грається на дворі, - їй Бог такого щастя не дав. Тетяна Фролова від першого року життя – незряча. Та вона, як і зрячі, якось давала собі раду, зводячи кінці з кінцями. І була по-своєму щаслива, бо світ навколо сприймала іншими органами чуття: слухом, нюхом, дотиком – та, перш за все - серцем.

Доля, що позбавила Таню зору, наділила її даром поезії. Ось як вона описує перший малюнок сина:

*Моє серце сьогодні зігріла
Ніжна й трепетна радість, до сліз...*

*Намальоване яблуко спіле
Мені син з дитсадочку приніс...
І бере мій палець дитина
І показує: “Ось корінець...”
По голівці гладжу я сина
І кажу йому: “Ти – молодець!”
... В мого сина голубі очі
І дві ямочки на щоках.
Його бачити дуже хочу,
Та не в силах, бо ніч в очах.
Тільки що тая ніч, мій синочку?
Серце матері, серце моє
Бачить кожну твою волосинку,
Бачить яблуко спіле твоє.
І нехай це тебе не хвилює,
Я побачу, мій хлопчику, все,
Все, що ти в дитсадку намалюєш,
Що усмішка твоя принесе.*

Азбукою Брайля вона писала вірші, ніколи не сподіваючись, що вони колись побачать світ. Писала просто так - для власної потіхи і розради. Їх пальцями читали лише її друзі такої ж долі і ... захоплювались. Захоплювались і плакали, як колись плакали наші матері над віршами Шевченка про тяжку жіночу долю.

А життя йшло далі. Діти повиростали. Старші поженилися, завели власні сім'ї. Здавалося, що Таня, з честю виконавши свій громадський і материнський обов'язок, буде собі спокійно доживати вік на заслуженому відпочинку. Та сталося щось несподіване.

Бог послав їй на життєву дорогу супутника - такого ж незрячого бідолаха як і вона сама - вдівця Лайоша Молнара, уродженця Закарпатської Берегівщини, кобзаря. Виявилось, що в них не лише спільна гірка доля, але й спільні інтереси й уподобання, головним чином, любов до пісні й поезії. Немов у казці, поко-

хали вони одне одного, одружилися і вирішили спільно доживати вік.

Лайош зібрав її вірші, писані крапками, переписав на машинці і видав їх окремою збіркою під назвою “Виклик долі” (Львів, 1996). Збірка невеличка. На 64 сторінках опубліковано 70 віршів - оригінальних і неповторних. В них, немов у дзеркалі, відображено внутрішній світ сучасної української жінки. Громадськість зустріла дебют 55-річної поетеси дуже тепло. Це захопило поетесу до подальшої творчості. Невтомний Лайош оббивав пороги, шукаючи спонсорів, грав, співав, організовував концерти. Часом на концертах виступав разом з дружиною. Спільними силами вони навіть окрему аудіокасету випустили. Всі свої скромні заощадження і спонсорські внески вони вклали у поетичну збірку Тетяни Фролової “Повінь” (90 сторінок, 65 поезій), яка вийшла у Львові через рік після першої.

Збірка не менш цікава, ніж перша. І вона швидко розійшлася, хоч в наш час, час твердої ринкової політики нелегко продати книжку, тим паче, збірку поезій. А жодних державних чи громадських дотацій вони на видання не одержали.

І ось перед тобою, шановний читачу, третя збірка віршів Тетяни Фролової-Молнар “Солоспів”. Як і в двох попередніх - у ній ліричні вірші переплітаються з громадською поезією, поезією сучасної України. Стоячи “на сплетінні віків і епох”, авторка “заглядає крізь роки в минуле й майбутнє” і незрячими очима бачить щасливу долю свого покоління, загартованого Чорнобилем. Вона твердо переконана, що це покоління “не стане вже більше на зболілі коліна, бо інакше тоді йому жити не варто”.

Її громадські вірші багато в чому нагадують поезію Олени Теліги. Вони скрізь-наскрізь патріотичні. Майбутнє України авторка бачить не у словах, а у конкретній праці на благо її всебічного розвитку:

*Моя земля - багата і свята:
Рук доклади - півсвіту нагодує.*

Та, щоб так сталося, потрібно до цієї землі господарськи ставитися, чесно працювати на кожній ділянці.

У зрілому віці поетеса (лірична героїня) все частіше повертається у своє дитинство, в рідну Білозірку на Тернопільщині, де “стоїть її батьківська хата” і де “родилися мрії ясні”. Перед нею виринає образ тата, який в 1947 році повернувся з полону. Бачить, як тато хотів ясена зрубати, а вона, мала дитина, не дала, бо він здався їй живим. І тато скорився перед дитиною.

Як і в попередніх збірках, і в “Солоспіві” виступає яскравий образ її матері. Матері вона присвятила цілий третій розділ своєї збірки. Їй так хочеться, щоб мати і зараз розчесала її косу й розказала казку, щоб повела її стежкою через городи. З обуренням вона звертається до тих сучасних “матерів”, які покидають власних дітей. Образ жінки червоною ниткою проходить всією поезією Т. Фролової.

Вперше появляється в її поезії образ українки-емігрантки, яка далеко від батьківщини, освоївши чужі простори, не лише зберегла рідну мову, але й прищепила любов до неї дітям та онукам. Свій гімн в честь української жінки вона закінчує словами:

*На світі так багато може жінка,
Про неї вітру гомонять гаї...
А надто, як та жінка - українка.
О Господи, благослови її!*

Розділи “Із щоденника юності” та “І знову про любов” повністю присвячені молодим рокам поетеси. В їх основі - любовна лірика, подана не крізь призму спогадів, а крізь її сучасні переживання. Так і

відчуваєш, що ці шедеври інтимної лірики створені не наївною дівчиною, а зрілою жінкою, яка ними звертається до сучасної молоді, але й власного чоловіка, перед яким зізнається:

*Моя любов не в слів пахучих леті,
Не в поцілунках пристрасних п'янкх.
Люблю тебе, як люблять лиш поети,
А надто поетеси і жінки.*

Усі ці вірші аж просяться на музику і, я переконаний, що композитори не залишаться байдужими до них.

З позиції відстані років, з певною переоцінкою пережитого, та, головним чином, з християнського принципу прощення гріхів, поетеса повертається і до свого першого чоловіка, якого не проклинає і не лає, а, навпаки, молить землю і небо,

*щоб ніколи не впали на тебе
ні прокляття мої, ні сльоза.*

Яскравим зразком інтимної лірики є цикл віршів, присвячених чоловікові. Згадуючи перші зустрічі з коханим, вона пише:

*Я не знала тоді
Ані вроди твоєї, ні імені.
Та була вже несила,
Бо пісня просила: "Повір мені!"
Я послухала пісню
І слову твоєму повірила.
І всі сумніви миттю
По білому світу розвіяла.*

Та вона добре знає, що коханий кобзар не лише їй, але й "людям віддав частину серця". Велике щастя, знайти людину, на яку можна завжди спертися і Тетяна Фролова щаслива, що бодай на початку осені життя такого супутника знайшла:

*Ми з тобою удвох, наче лебеді білі,
Все шукаємо захист у рідних топіль.
Тільки лебеді в вирій собі полетіли,
Ну а нам, ну а нам не летіти звідсіль...
Дай нам, Боже, на двох лебединої сили,
І пошли нам на двох лебедину любов.*

Час від часу її образ матері в неї перегукується з образом чоловіка:

*Я крикнула голосно: “Мамо”,
І зойкнула тихо: “Любий”.
І стала холодним мармуром,
Завмерли слова і губи.*

Цілий розділ віршів поетеса присвятила своїм синам, яких вона ніколи не бачила, а все ж таки вони були і є її розрадою та щастям. Це - дитячі віршики про півня, зайчика, котика, сороку, пташечку з пташенятами тощо. Всі розраховані на буйну дитячу уяву. В них проявилась не лише материнська любов, але й професія педагога.

Багатим джерелом для віршів Тетяни Фролової є український фольклор: пісні, думи, легенди та, зокрема, демонологічні оповідання. Яскравим зразком цього виду поезії є вірш “Русалії”, який рясніє русалками, перелесниками, потерчатами, водяниками, відьмами. Та жоден її вірш не є наслідуванням фольклору. Це - модерна поезія, повна несподіваних метафор та порівнянь. Важливе місце в ній займає альтерація. Так і відчуваєш, що авторка обдарована абсолютним слухом.

Теми поезій Т. Фролової традиційні: любов до батьківщини, батьків, дітей, чоловіка, вірне кохання. Та її поезія не застаріла, а - сучасна. Найбільша сила цієї поезії полягає у правдивості. Майже всі її вірші

біографічні. Та висловлюють вони не лише почуття авторки, але й сучасної людини взагалі. Вони з першого слова полонять читача, який у кожному вірші знаходить себе самого.

Окреме місце у всіх трьох збірках займають авторські передмови. Це - автобіографічні оповідання. Написані високохудожнім стилем. Вони теж поетичні, хоч написані прозою. В жодній з них поетеса не скриває свою фізичну сліпоту та вона не скаржиться, не нарікає, а бере цей недуг як законне явище, яке може кожного. Передмова до третьої збірки ширша, ніж до двох попередніх. В ній авторка вперше розповідає про початки своєї поетичної творчості і навіть наводить один з перших своїх віршів "Життя", написаний ще в студентські роки. Пише про великий вплив на її поетичне натхнення від зустрічі з поетами-шестидесятниками - Миколою Вінграновським, Миколою Петренком, Дмитром Павличком, Романом Іваничуком, Іваном Драчем та братами Горинями.

Я переконаний, що і третя збірка поезій Тетяни Фролової знайде вдячних читачів. Щиро рекомендую її, головним чином, молоді, яка часто губиться у вирі сучасного модерного світу. З одного боку на неї неабияким тягарем долягають економічні негаразди - безробіття, брак засобів для існування, поширення кримінальності; з другого боку - нечувана брутальність засобів масової інформації. Поезія ніби витрачається з побуту молоді.

Та незряча поетеса Тетяна Фролова не лише своїм друкованим словом, але й цілим життям доводить, що це не так. Там, де немає поезії - лунають гармати, - перефразуючи давній афоризм, заявляє поетеса. А зброя нічого доброго не приносить.

Якщо ти, шановний читачу, дочитав "Солоспів" Тетяни Фролової до кінця, ти, як і я, зазнав неабии-

якої художньої насолоди. Вірю, що будеш до цієї книжки повертатися ще не раз. Я теж. В особі Тетяни Фролової українська поезія має нову поетесу, поетесу з ліричною душею, мужнім характером і неабияким талантом.

Вірю, що це не останнє слово в її поетичному доробку.

Пряшів, 15 квітня 1998 р.

Академік М. Мушинка

ЗМІСТ

САМА ПРО СЕБЕ	3
ГОРІТИ, ЩОБ СВІТИТИ	11
Я стою на сплетінні віків	12
Горіти, щоб світити	13
За що ти, люде, розіп'яв Ісуса?	14
Не мовчїть, кобзарі	15
Тарасові шляхи	16
Пам'яті жертв голодомору	17
Зустріч з майбутнім	18
Білозірко моя, Білозірко	21
Князь Данило у Львові	22
МОЇ РЯДКИ ПШЛИ	
ПОМІЖ ЛЮДЬМИ	23
Мої рядки	24
Ми сиділи утрюх	25
Рими бігають	26
Скарби	27
Рік новий приходить непомітно	29
Я загляну в квітучу весну	30
Прокидайся, світе	31
Листочку жовтий, посумуй зі мною	32
ДО МАТЕРІ	33
Заглядає ніч попід вікна	34
Розчеши й заплети мені коси	35
До матері	36
То де ж ви, матері покинутих дітей?	37
У жнива	38
ПОСВЯТА	39
Жінці-емігрантці	40
Жінці	41

Кобзареві	42
Юнакові	43
Про вас писати мушили 6 поети	44
Сміх	45
Зорепад минув	46
ОЗВУСЯ ДО ДИТИНИ	47
Синові	48
Хотіли тато ясена зрубати	49
Хлопці гатили гатка	50
Про півня	51
Про зайченя	52
Про лося	53
Купіть мені, тату, коня	54
Киця спить	55
Заскрекотала сорока	56
Ввічливий кіт	57
Колисала пташечка	58
До маленької Зорянки	59
В теплому гніздечку	60
Добрий вірш	61
Прийшла у гості пісенька	62
МІСТЕРІЇ	63
Я вийду вночі боса	64
Місяцю-друже /3 нічних етюдів №5/	65
В купальську ніч	66
Русалії	67
Ворожка	70
ІЗ ЩОДЕННИКА ЮНОСТІ	71
Прости, я згарячу, здається	72
Залиш мене	73
Ти завжди зі мною	74
Поверни	75
То не любов	76

Мріять не треба	77
I ЗНОВУ ПРО ЛЮБОВ	79
Не сумуйте, берези	80
Усміхнися, моя ти кохана	81
Прийшла пора любити	82
В тебе в серці любов	83
Чи я люблю?	84
Не даруй наші весни нікому	85
Ти пішов у світ	86
Сіяла, сіяла...	87
Мала б гріх нарікати на долю	89
Я тобі дорікати не буду	90
Самотність пахне полином	91
Настоялося, наспівалося	92
В тебе своя дорога	93
Омана	94
Перший вальс	95
Ступи два кроки до любові	96
Я не знала тоді ані вроди твоєї	97
Наче лебеді білі	98
Ти відпусти мене	99
Ніч обпікала мене	100
Чи наснилося	101
Тепла ніч за вікном	102
Зажурився місяць	104
Не тримай	105
Знемога	106
Третя поетична збірка Тетяни Фролової	
Післямова академіка М. Мушинки	107

Літературно-художнє видання

Тетяна ФРОЛОВА

СОЛОСПІВ

Поезії

Редактор Ірина Цельняк

Ілюстрації Наталки Свистун

Здано в набір 2.05.98. Підписано до друку 9.06.98
Формат 70х90/32. Друк офсетний. Папір крейдований.
Ум. друк. арк. Обл.–вид. арк. Ум. фарбовідб.
Вид. № . Зам. №

Видавництво “Край”
290008, Львів, Підвальна, 3

Комп’ютерний набір та верстка КЦ “Фенікс”
290005, Львів, пл. Петрушевича, 3.